

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regulă, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	--	--

Noul roman al d-lui Sadoveanu: «Floare-Oflită».

La începutul carierei sale, d. Sadoveanu a dat un roman pe care-l scrisese în tinereța cea d'întăiu: *Șoimii*. Era vorba de războinicii lui Ioan Potcoavă și de Ioan-Vodă cel frumos, viteaz și mindru, însuși, cari merg să răstoarne de pe Scaunul Moldovei momia bătrîncioasă și șchioapă pe care o umbria steagul Sultanului și să puie în el Domn tînăr și chipeș, stăpînitor adevărat. De sigur o vreme plină de interes, cu acele mari contraste între oameni, cu acele treceri de vaduri, alergări de-a lungul cîmpiilor de toamnă și iarnă, cu acele ciocniri între năvălitori și oastea de Curte a vechiului Voevod, cu acele strălucitoare intrări de biruință ale voinicilor în Scaunul Domniei, cu acele neapărate jafuri și petreceri ale Cazacilor apeși și rogozului, acele rătăcirii dureroase ale bieteii nălucii șubrede care-și caută adăpost de învins și, la urmă, cu acea prefacere fulgerătoare care aburcă iarăși pe neputincios în jețul de stăpînire și aruncă pe Făt-frumosul ager și nobil supt securea călăului din Lemberg. Cine ar fi cunoscut cu de-amănuntul și pe Petru-Vodă, și pe Ioan «domnișorul», pe neamul unuia ca și pe neamul celuilalt, războinicii de o parte ca și pe cei din cealaltă, pe sftnicii Sucevei și, neapărat, iarăși acea țărînice care pîndia neconținut, de la stingerea lui Ștefan cel Mare încoace, să-î vie un om de neam, bun de războiu și de judecată, o vrednică țandură din osul cel sftin, — acela, avînd și puterea de descriere învietoare a d-lui Sadoveanu, talentul său de a se mlădia, meșteșugul său de a zice tainic lucrurile triste și vechi, acela ar fi dat o operă mare. Sadoveanu cel de tot tînăr care a scris acele pagini după cetiri în cronică, în *Ioan-Vodă* al d-lui Hasdeu și în *Taras Bulba*, avea însă limba lui minunat de limpede și curgătoare pe care nu e cetitor care să nu ți-o laude, avea aproape în întregime însușirile sale de stil, care farmecă și stăpînesc, așa încît, cu toate lipsurile pe care

de sigur că însuși scriitorul le bănuia de la început, romanul a avut succes.

*

Unii scriitori au din capul locului mișcarea, puterea de a luneca de la o situație la alta, de a pregăti momente de luptă hotărâtoare, de a-și trece eroii prin împrejurări nouă și deosebite, care scot la iveală una după alta anumite părți din personalitatea lor. Un dar foarte mare, de sigur. Se poate întâmpla, și se întâmplă chiar dese ori, ca asemenea scriitori, cari într'adevăr *povestesc* și mână tot înainte cite un fir din ghemul bogat al puterii lor de invenție, ca ei să n'aibă darul de a adinci o situație și să nu fie în stare a da acea formă stilistică, al cărei rost e totuși așa de hotărâtor. Alți scriitori însă pornesc la drum cu stilul, cu măiestria situațiilor, care trece de-a dreptul printr'un stil fluid din gândul creator al lor în gândul primitiv al cetitorilor; pe urmă numai, personagiile pe care ei le pot crea, prind să se miște iute.

Până atunci e prudent ca scriitorul din a doua categorie să-și aleagă împrejurări și un fel de traiu care să-i fie adinc și bine cunoscut, în care să-și poată cobori multe amintiri și pe care să-l poată încunjura cu aureola ștearsă a simțirilor sale de odinioară. Sadoveanu copilandrul din «Șoimii» nu s'a gândit la aceasta când s'a apucat să scrie acel «roman istoric»; Sadoveanu de astăzi a nemerit foarte bine când s'a strămutat, pentru lucrul mai îndelungat al unei nouă povestiri cu titlul de roman, în mijlocul unui orașel din susul Moldovei, unde s'au perindat de sigur multe zile din trecutul său însuși.

Dintre cunoștințele sale de atunci, el a scos un «fond de tablou» foarte bogat. Alături cu Evreii, cari-și așteaptă încă zugrăvitorul, alături cu mahalagiile aproape țerani, pe cari scriitorul nostru i-a schițat anume, alături cu lucrătorii, străini de peste hotare sau țerani smulși de la brazdă, cărora d. Sadoveanu li-a închinat frumoasa și marea povestire, micul roman care deschide «Dureri innăbușite», trăiește o mică boierime de funcționari: bătrîni funcționari la pensie, cari-și au casele; funcționari tineri cari stau cu chirie. Lumea săracă îi cinstește cu titlul de «cuconii» și, de la o vîrstă înainte, după decretul de numire în slujbă și punerea cununii pe cap, cei bătrîni primesc și ei pe «domnii» tineri în rîndurile tacticoase ale «cuconilor». Tinerii mai ales chefuiesc une ori în odăile rezervate ale unei băcănii, unei circiume boierești; altfel — cel puțin până ieri — ei n'au semne deosebitoare în caracter, în obiceiurile traiului, în ținta muncii lor. Ținta e pentru toți — afară de vre-un *arivist* care nu e de-acolo — să poată sta comod într'o căsuță fru-

mușică, să fumeze multe țigări bune, să soarbă cafele meșter pregătite, să meargă în vizită, să primească visite, să poftească sara la ei, să facă politică aprigă în opoziție, moale când sînt în slujbă ; apoi nimic alta. Vechiul patriarcalism țerănesc, datine orientale din timpuri, toropeală de provincie sînt elementele acestei vieți amorțite, prin care nu trece nici-un vînt tragic, spîrcuind alburia promoroacă căldică. Cu o mare măiestrie a dat Sadoveanu această fire a «boierimii» țirgușoarelor, pe care o înțelege și pentru care mai păstrează chiar oarecare iubire iertătoare. Cutare spune că de ce samănă așa de bine în romanul «Floare-Ofilită» coconul Alecu, coconul Andrieș și ceilalți, căroră totuși scriitorul a căutat să li dea cite un trecut. Răspunsul e ușor : fiindcă acești oameni samănă desăvîrșit în natură.

*

În astfel de lume e greu să afli eroi. D. Sadoveanu și-a ales o eroină, «Floarea-Ofilită». Nepoata unui bătrîn, crescută cu multă iubire de bunicul ei, fată frumoasă, liniștită, supusă, — cam bătrînicioasă, tînjitoare, «ofilită» de la început. N'a cetit, n'a gîndit, n'a voit ; n'are nici-o părere despre viață decît că «n'ar fi rău să fie bună». Și aceasta are idealul «cuconului» bunic : a sta comod într'o căsuță frumușică, pe care s'o încălzească nici prea-prea, nici foarte-foarte virtuțile discrete ale unui bărbat cu rînduială. Iea unul care e frumușel, are funcție, e fiu de «cucon» și a ajuns la vrîsta «cuconiei» și «cuconirii». Acesta a fost însă la oaste, și e băiat alintat. Moare de urît — fiindcă n'are nici-un scop în viață — și începe a se îmbăta ; o femeie lacomă îl prinde în brațe. «Floarea Ofilită» se revoltă întăiu, plînge, cade la pat. Apoi, însănoșată, își dă seamă că după legea de fier a Orientului așa trebuie să fie. Va trăi lingă soțul ușor corupt, și atîta. Ea va rămînea cum se cade, după datină. La copii nu se gîndește. Fratele lui și prietena ei, Olguța, cari par a se iubi, vor repeta povestea.

Orîșicum, această operă de frumos stil suggestiv e foarte adevărată, și poate că ea cuprinde în sine și o satiră discretă a adevărului pe care-l înfățișează.

N. IORGA

CUGETARE

Încă te-ar ierta cineva că ești mai deștept decît dînsul, dar că ești mai cuviincios, nici-odată.

X.

MOARTEA LUI PYRRHUS¹.

ACTUL AL V-lea.

Scena a II-a

CLEONA.

Oreste te adoră.

*Dar remuşcări, ca şerpă el simte mîi şi sute.
Aci de-amor ascultă, aci de-a lui virtute.
În Pyrrhus, el cinsteşte a diademei slavă.
Cinsteşte pe Achile, şi chiar viaţa-î bravă.
I-e teamă de Helada, de lume, de oricine,
Dar, măi presus de toate, se teme el de sine.
Ar vrea să-şi deie capul lui Pyrrhus cel trufaş,
Dar ca oştean ce 'nvinge, iar nu ca ucigaş!
Doar numele acesta îl zvîrle 'n spaim' adîncă.
Şi a intrat în templu fără să ştie încă
De va ieşi de-acolo ca orice privitor
Orî vinovat...*

HERMIONA (cu deznădejde şi ironie).

Nici vorbă, va fi izbînda lor!

*Oreste să li strice pe placu-mî sărbătoarea!
Stiî eî cum se numeşte, Cleona, răzburarea:
E teama, teama morţii, şi altceva nimic!
Virtutea e o cîrjă cînd nu te simţi voinic...
Ah — mama mea, la nimeni, fără 'n gemunchi să cadă, —
A ridicat în arme puternica Heladă.
Văzu căzînd ca snopii, în zece ani de luptă
Aţiţia regi în sînge, ochi stînşi, hlamida ruptă,
Si eî, cer moartea celui ce m'a despreţuit;
Un singur om ca jertfă ceruii de la iubit,
El ştie la picioare că viaţa mea îi pun,
Mă dau ca preţ, — şi totuşi, nu pot să mă răzbur!
Haide! Atunci mi-oî face eî singura dreptate:
Răşune bolfi de templu de vaiete 'necate,
Voiu tulbura cu moarte fatala lor unire,
Li-o trece bucuria cit fulgeru 'n clipire!
Şi 'n nemaipomenitul vîrtej de răzburare
Nu voiu alege prada ce-mî cade la 'ntîmplare.
În orice om, un Pyrrhus vedea-voiu înnainte
Şi, de-oî muri, — ce-mî pasă! Un gînd mi-e 'nfipt în minte:
Nu, n'o să mor eî numai, — îl voiu tîri cu mine!*

¹ Fragment din tragedia *Andromaca* de Racine.

Scena a III-a.

ORESTE, HERMIONA, CLEONA.

ORESTE.

*S'a isprăvit... Dreptatea, acum este cu tine...
Își trage duhul Pyrrhus, pe trepte de altar.*

HERMIONA.

E mort ?

ORESTE.

*Abia măi suflă... Au răzbunat amar
Helenū necredința-î în veninosu-î sînge...
Ți-am dat făgăduiala... Simțiam cum mi se frînge
Curajul înaintea urzirii blestamate.
Si, totuși, către templu plecaii. Înprăștiate,
Stău pîlcurile noastre mărind înghesuirea.
Mă vede Pyrrhus : mîndru, nu 'ntoarce nici privirea.
Părea că 'nfățișarea-mî îl face măi semeț.
Iar cununiei însăși îi dan măi mare preț.
Batjocorind Helenū în chiar solia lor,
Părea măi viu triumfu-î, și măi strălucitor !
Pe urmă, diadema din creștetu-î luînd
Pe fruntea Andromacăi o pune cuvîntînd :
«Coroana și credința, regină, țî-o închin.
«Domnește peste mine și pe Epir, deplin.
Chemînd de martori Zeii, fac aste jurămînte :
«Daîi fiului tău toată iubirea-mî de părinte.
«Dușmanii lui, sînt însiși dușmanii Măriei Mele.
«E rege peste Troia !». La aste vorbe grele
În vreme ce poporul plutia în veselie,
Heleni 'n cor zbucniră în strigăt .de minie.
Grămadă tăbărîră pe dînsul... N'am găsit
Un loc să 'nfig într'însul cît vîrful de cuțit.
Toți se 'ntrecaii cu sete măi bine a-l izbi.
O clipă așa 'n prada mulțimii se zmunci
Acoperit de sînge, ae lovituri fugînd,
Apoi, — căzu pe treapta altarului răcînd.*

D. NANU.

COPILUL DE GĂSIT

De cînd moș Anastase luase de suflet un copil de găsit, în casa bătrînului intrase Necuratul.

Toate mergeau de-a'ndăratele.

Toată agonisita se risipia fir cu fir, și bătrînul nu mai apuca zile dalbe să-i ticnească.

Moș Anastase era om blajin, și nu-l ducea inima să-și puie în minte că tot zăporul acesta de nevoi și necazuri năpădise numai de cînd ținea copilul de găsit în casă.

Copilul acela de găsit era măricel de ani, dar, de crescut, nu mai creștea.

Femeile ziceau că nu-l lasă diavolul să mai crească.

Era de mirare cum l-a găsit moșneagul de l-a luat.

Venia moșneagul de la baltă, căci umblase la vînat, și avea vre-o trei paseri de baltă în cea traistă și două turturele luate cu pușca de pe rovine.

Cum venia pe întunec, vede un iepure că-i taie drumul fără veste.

Nu face zece pași, că iar trece epurele și taie drumul tot așa de răpede.

Dar, cînd a trecut iepurele a treia oară, moșul l-a și luat la cătare cu pușca, — era meșter moșneagul și iute de mină —, dar, cînd să bufnească din pușcă, s'a dat dihania peste cap și a perit.

Cînd să intre moșul în tîrg, vede un băiat stînd jos singurel pe întunec în marginea drumului.

— Dar ce stai tu aici mă?

— Iacă stau.

— Dar a cui ești?

— A nimăru.

— D'apoî n'ai tată?

— N'am că n'am.

— Ș'apoî unde dormi și ce mîncî?

— Dorm pe pămînt și mîncî din pămînt.

— Poate ești făptaș de nu te primește nimenea?

— Nu mă primește că nu vreau.

— Dar cu mine mergi, mă țingăule.

— Bucuros, dacă ești cu milă.

— Milă am, dar să n'ai tu pe dracul în tine.

— Drac să fie, cine-l are!

L-a luat pe băiat și-l creștea.

Dar, ce era mai rău: băiatul era stricător din cale afară și zănatic. Zănatic poate să fi fost din bătaie, de cînd era la părinții lui adevărați.

Vecinii lui Anastase cînd voiau să-și astîmpere copiii de la ștergării, nu-i mai băteau, se temeau că din bătaie să nu ajungă zănatici ca și Pripicel.

Sărmana cucoană Macrina lui moș Anastase nici ea nu-și dădea

seama de pricina răutăților, dar, cînd dădea cu ochii de Pripicel, părea c'a dat cu ochii de Aghiută.

Întîi cînd l-a adus moș Anastase pe Pripicel, nici nu mînca, nici nu vorbea cu nimeni: băiatul părea că e sălbatec.

Dar cucoana Macrina, ca femeie gospodină, care știe bine ce are în fiecare oală, a băgat de seamă că oalele se goliau singure.

Biata femeie se minuna, fără să înțeleagă bine ce însemna aceasta.

Dar vecinele au pus-o la cale ce să facă.

Atunci s'a prefăcut femeia că pleacă de acasă, lăsîndu-l singur pe Pripicel zăvorît.

Femeia n'a plecat, ci s'a dat pe lingă părăte și s'a ivit la geam, uitîndu-se bine înlăuntru.

Atunci a văzut pe Pripicel cum stetea pe scaun, că prinde a se lungi și a se deșira, de ajunsse cu mîna pînă pe colțul sobei.

A luat oala plină cu amîndouă minile și a deșertat-o dintr'odată, de s'a dus pe gît ca un vălătuc.

Femeia s'a speriat și a prins a-și face la cruci.

Pe urmă se lipi iar de geam.

Pripicel se deșiră încă odată, de ajunsse cu mîinile la cofa cu apă, o ridică în sus și o deșertă toată într'insul.

Cucoana Macrina fugi speriată și așteptă la poartă pînă ce veni și moș Anastase.

Moș Anastase, după ce ascultă povestea, clătina din cap, blajin, fără să creadă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Poate că ți s'a părut, Macrino. Ce tot ai tu cu băiatul?

Lucrurile au rămas așa, dar femeia nu s'a putut stăpîni să nu spuie vecinilor.

Tot în aceeași mahala se aflau doi Polonesi, cari deschiseseră de cîtiva ani brutărie.

Vorbiau o limbă neînțeleasă, amîndoi se uitau cruciș, iar copiii aveau mare frică de dinșii.

Cineva stîrnise o poveste groaznică despre cei doi brutari.

Toți copiii știau că, de cîte ori se schimbă lumina și e lună nouă, cei doi Polonesi, ca să iasă pînea bună și să coacă bine cuptorul, prindeau pe cite un copil și-l aruncau în foc.

Și toți copiii se temeau de Pripicel, pentru că numai el putea să-î momească și să-î ducă de gît în minile Polonesilor.

Moș Anastase avea o fată: fusese mărîtată și acum rămăsese văduvă și cu copil mic.

Fiîndcă Pripicel nu se vedea vrednic de altă treabă, rămînea totdeauna de legăna copilul.

Barem cu atît căuta să plătească măcar mîncarea, dacă nu și paguba!

Căci, pe lingă stricăciune, fura din casă tot, orișice, fără să aleagă, și, ce fura el, mistuia pămîntul: nimeni nu mai găsia, nici nu mai afla ce s'a făcut.

De la o vreme moș Anastase, cit eră de blind și de răbdător, s'a hotărît a-l bate.

Dar numai cînd punea mîna să-l atingă, copilul de găsit se lungia

la pământ, se zvircolia ca un șarpe, scotea și iar trăgea și iar scotea o limbuță roșie, ca o pară suptire de foc, și țipa ca jigăniile.

Nu plîngea cum e plînsul, ci făcea urît, un fel de mieunat fioros de auzit, pe urmă un mihotit ce nu sămăna cu nici-un fel de glas, ceva și sălbatec și de spaimă.

Dac' au văzut așa, l-au lăsat în pace, căci nu se îndurau să-l alunge de la ușă.

Într'o seară stătea moș Anastase lingă vatră și trăgea din lulea: pîc! pîc! Privind la jar cum se topește de rămîne cenușă, i se părea că d'înaintea lui vede jucînd un iepure pe jar, și iepurele aci se făcea ca un băiat, și băiatul acela era Pripicel, și se strimba, și iar se făcea iepure.

Cum juca iepurele acela în vatră, sare o scinteie mare și-l frige pe moș Anastase drept pe vârful nasului.

— Ptiu diavole! — făcu moșneagul, sărînd drept în sus, cu ochii deschiși, dar, cînd a zis «diavole», odată s'a dat iepurele peste cap și nu s'a mai văzut.

Atunci s'a dumerit moșneagul că nu-î lucru curat. Dar, a doua zi după asta, copilul diavolului și-a dat în petec cum se cade.

Moș Anastase era după treburi prin tîrg, iar cucoana Macrina, dinpreună cu fata, se vinjoliau acasă, luptîndu-se cu aluaturile, căci era în ajunul unei sărbători mari, și trebuiau multe pregătite.

Chiar și găinile păreau că fac pregătiri pentru o zi așa de mare și alergau prin curte cu vr'o fărîmă de aluat în cioc, de nu știa ce le găsise.

Cu multă osteneală făcuseră femeile o plăcintă groasă, mare cit o moșie, cum se cuvine într'o casă vrednică, și de crudă miroisia ca fagurul, de se amăgeau albinele.

— Tu, Pripicel, dacă legeni copilul, să aperi și moșia asta, să nu se răpeadă tilharul acela țărcat.

Dar diavolul e diavol, și, cînd a rămas singur, s'a întins încetîșor, a ridicat plăcînta cu degetele ca niște ghiare, și, deschizînd o gură largă, lacomă, a infulicat de două ori și s'a isprăvit plăcînta.

Pe urmă săria prin casă, rinjîndu-și gura pînă la urechi, întorîndu-și ochii hulpavi cînd într'o parte, cînd în alta.

Dar cînd săria, ajungea pînă 'n grinzî, și nu se lovia cu capul, ci săria îndoindu-se, de se atîngea cu spinarea, și, cînd cădea jos, cădea ușor ca o pană, de nu făcea nici-un zgomot, părea că se ține în văzduh.

După ce a jucat așa, pînă s'a saturat, s'a dat iar lingă copil și prinse a legăna: lin, lin, cu așa potriveală încît copilul adormi numai decît somn de buștean.

Acum a fost lesne vrăjmașului să-l iea pe mititel din leagăn, așa cum dormia, fără să simtă.

Cu sarcina aceia ușoară pe minî, Pripicel stătu în loc, întinzîndu-și gîtul pe la ferești, pîndînd să nu vie, să nu vază cineva ce face.

Părea că se mai suptiase și se mai lungise, iar în ochii lui holbați jucau șerpî de întunerec.

Ușor ca o stafie s'a întors, a scos o mină de faină de-a risipit-o în tava goală, a culcat binișor copilul în faină, și a coperit tava la loc.

Pe urmă s'a prins cu o mină de-o grindă, cu altă mină de altă grindă, s'a îndoit spre gura podului și s'a aruncat în pod, mihotind înfundat, de ți se părea că s'aude din pământ, și nu din pod.

Femeile umblău după trebi, val-vîrtej, și nici prin cap nu li trecea ce lucrase diavolul.

Cînd s'a potolit focul din cuptor, de s'a făcut cărămida roșie, roșie, au tras afară jăratecul de l-au făcut movilă la gura cuptorului.

Aveau femeile de pus colacii întiiu, fiindcă erau mai groși, aluat mai mult, pe urmă fuga se duse fata să aducă și tava. Dar, cum fugea cu tava, din grabă tava s'a descoperit, și fata, cînd văzu copilul, dădu un țipăt de spaimă.

— Mamă, mămucută, vino de vezi!

— Ce este fată?

Femeia bătrînă, mai cuminte, își făcu cruce, luînd pe fată de mîncă.

— Ține tu copilul, că dau eu la cuptor.

Vezi ce-a făcut diavolul? Dar tot n'a făcut!

Dar, cînd a zis «tot n'a făcut», afară se auzi odată innădușit un zdup!, și o umbră se ivi la geam, o clipă, pe urmă se trase la o parte, răpede, parc'ar fi supt-o pămîntul.

Și atunci se auzi un vaiet, ca și cum cineva ar fi fost lovit drept în inimă, un vaiet și un mihotit, cunoscut, de și nu sămăna cu nici un fel de glas.

Și la acel vaiet răspundeau par'că din alte părți alte vaiete la fel, tot mai triste, mai scîncitoare.

— Ia vezi tu, fată, pisica miaună, sau diavolul de băiat face așa?

— Diavolul, mamă, de cînd mă uit la el cum se leagănă de-o creangă! S'a spînzurat singur: uite-l cum se zvircolește.

Femeile se uitau pe geam și făceau cruci.

Copiii se adunau supt cireș, de se uitau cu groază la trupul acela cum se legăna și se făcea tot mai mic, tot mai mic, până ce rămase ca o frunză uscată, și s'a rupt de vînt de s'a dus prin văzduh.

ION BĂRSEANUL.

DIÎN TAIÎNA NOPTII.

Supt umbra norilor suptîri
Ca vâlul gîngaș de mireasă,
Pe drumul cel de veci menit
Plutește-a nopților crăiasă.

O tinără fecioară, pare,
Ce rătăcește vechea cale,
De-și cată fără de nctare
Odorul gîndurilor sale...

Văratec, 24 Iulie.

Pe stradă trec părechî pe rînd
Și șoapte cresc în urma lor;
E parc'auzi ușor sunînd
Cîntarea zeului Amor...

Și numai luna, dintre nori, —
Privește parcă-mîspune-anume—
Cuvîntul spus de-atîtea-orî:
«Ce trist e singur pe-astă lume!»

EUGEN CIUCHI.

ALIMAN VOINICUL ¹.

— POVESTE —

Acu cică a fost odată ca nici-odată un împărat ce stăpînia o împărăție nu tocmai mare, — că adecă fusese ea odată întinsă, de nu mai avea sfinșit, dar se întimplase de-î rășluisse o bucată un alt împărat cu care se războise. Și ce bucată de împărăție îi rășluisse, că îi fur-luase împărăția mai pe jumătate, iar el sârmanul, cum era cam ajuns de ani și împovărat de nevoi, nu mai putea să facă nici-o gură după ce era biruit cu desăvîrșire, că se pomenia aruncat jos de pe Scaun și ușurat cu nepus în masă de biet sfoara de țară ce mai stăpînia. Așa că tăcea molcum și-și înghiția năduhul: altfel era rău de dînsul, că-l lăsa hapsinul de Verde-Împărat să umble traistă 'n băt, muritor de foame pe drumuri.

Si, așa cum vă spui, împăratul biruit primi de la împăratul biruitor o poruncă nouă — asta colac peste pupăză — să-i trimeată om de oaste, că nevoile și toate greutățile tot în capul celui mititel se 'ngrămădesc, de-l viră în pămînt de viū sărăcul și-i scot sufletul.

Împăratul nostru avea acasă trei fete; erau frumoase și gospodine ce-î dreptul, dar trei fete tot trei pietre, de pe vatră pe cuptor, că la ce-î puteau sluji acum? Ba încă și pentru dînele făcea nopți albe, gîndindu-se că mine-poimîne li vin pețitori, iar el nu-î în destul pregătit și cu ce să se pregătească? Că numai cu zestrea din casă cine era nebun să-și încurce capul, dacă nu-î dă acolo: vre-o fișie de pămînt ori niscai parale. Dacă ar fi avut și el un băiet, da! Dar pe dînsul nu-l milostivise Dumnezeu, și din pricina asta se usca pe picioare și îmbătrînise că nici nu-l mai cunoștea.

Acuma venise vadeaua să trimită om de oaste, și, dacă ar fi voit să plătească un om străin cu simbrie, strica din zestrea fetelor, multă, puțină cit o avea, și-apoi chiar dacă-l tocchia și se 'ntimpla să nu-î placă Împăratului Verde, nu da de belea? Că Verde-Împărat era un pui de om circiobar cit nu și-a mai văzut ochii! Mă rog, cu dreptate nu pornise el război și-î rășluisse jumătate din împărăție, ci ia așa din senin îi găsise omului nod în papură.

Cum îl frămîntău gîndurile și nu știa ce va face, ce va drege, să scape curat din boclucul acesta, numai iată că se apropie de dînsul fata cea mai mare și-l întrebă:

— Tătuțule dragă, d-ta nu știu ce ai de șezi așa supărat, că nu-ți ticnește nici masa, nici somnul. Spune-ni să știm ce vierme ascuns te roade la inimă, că doar îți sintem fiice și ni-î stricată și nouă voia cea bună, unde te vedem așa întristat și plin de mîhnire.

¹ Povestea aceasta o știu de la Andrei Hrițuc, locuitor din satul Șuletea județul Fălciului. Am scris-o din memorie, fără a împrumuta sau adăoga întimplările eroului principal, ci așa am scris-o cum mi-am adus aminte că mi-a fost povestită.

Iar împăratul îi răspunse :

— Ei, draga tatei, ori îți ști, ori nu-ți ști, pentru mine e tot una; că voi nu mă puteți scăpa de năduhul ce-l am eu; ci mai bine căutați-vă de treabă ca niște fete ce sînteți și nu mă mai iscodiți, că nu-ți căpăta nici-un răspuns!

Fata nu se sinchisi de vorbele lui tătine-său, ci stărui neconținut cu întrebarea și 'n alte dăți. Așa că: azi așa, mine de-asemena, se sătură și împăratul de atîta bătaie de cap, că-i spuse :

— Draga tatei, ce mă mîncă și-mi secătuiește mie zilele, n'o doresc nici chiar dușmanilor mei. Că așa are une ori-omul păcate de izbăvit, nu de-ale lui, ci de-ale părinților, că el poate-î drept în fața lui Dumnezeu. Iaca așa și eu, cu ce-am greșit înaintea Celui de sus de-a pus urgia asta de Verde-Împărat pe capul mieu? El îmi cere acum om de oaste, și de unde să-i dau că să-mi mîntuie urechea de dinsul? Că n'am și eu un băiat cum are toată lumea, să-l trimet pe dinsul, să-mi iea o grijă!

Fata, dacă auzi vorbele lui tată-său, se mai gîndi ea ce se mai gîndi și zise:

— Știi una, tată? Mă duc eu om de oaste la Împăratul-Verde!

— Hm! Tu crezi c'a te duce e tot așa de ușor cum spui din gură. Mai bine pune-ți friu gurii și lacăt inimii și scoate-ți din cap nebuniile acestea, că tu-nu ești făcută pentru treaba asta, fata mea!

Dar fata nu se lăsă pe jos; îi zise azi, îi zise mine, și tot așa îl descîntă și-l ciorovăi zi și noapte, pînă cînd să lehemeti împăratul de-o învoi:

— Bine, draga tatei, du-te; dar mare lucru să nu te întorci înapoi, și atunci rușinea ta n'are să fie proastă!

— Ce-oiu păți cu nimeni n'oiu împărți! făcu fata și se găti de plecare. Alese un cal strașnic din grajd, își luă merinde pentru mai multe zile, bani de cheltuială, haine de premeneală și porni, să fie om de oaste, cătră împărăția lui Verde Împărat. Și așa plecă fata în drumul ei. Taică-său ce-mi făcu însă! Șiret cum era, apucă înaintea pe altă cale și la căpătiul unui pod îi ieși înaintea îmbrăcat cu pielea unui balaur.

Dacă îl zări fata, cum era așa de fioros, unde nu întoarse calul înapoi, și mină, copilo, că te ajunge din urmă, de credea că zboară și nu fuge, cît ajunsese acasă numai c'o mină de suflet și tremurînd ca varga.

Tată-său făcu pe alt drum, mai scurt, și sosi înaintea ei la Curtea împărătească.

— Ce, pe semne ai fost și te-ai și întors, draga tatei? Ei, nu era mai bine dacă te astîmpărai locului! îi zise împăratul.

— Apoi de, tată, nu știu ce-ai fi făcut și d-ta, și nu numai d-ta, ci ori-și-care altul, c'aici nu era vorba de vrednicie ori să fii bărbat, că, dacă vezi moartea cu ochii, apuci încotro a da Dumnezeu, numai să scapi cu zile, — că era o spurcăciune de balaur de mă prinde groaza și acum!

— Da poate și s'a fi părut, fata mea? făcu împăratul.

— Ia nu mă mai lua și d-ta, tată, în ris, că ajunge o măciucă la un car de oale.

Împăratul tăcu; tăcu și fata împăratului, rușinată de cele întimplate. Și

iacă așa păți fata cea mai mare, că-ți perii poftă să se mai ducă om de oaste. Nu trecu mult, și unde nu se pomeni împăratul cu fata cea mijlocie că-ți zice:

— Tată, rogu-te să mă învoiești, că vreau să mă duc eu om de oaste la Împăratul-Verde; iar, dacă n'oiu izbuti, m'oiu întoarce acasă, că, nu de alta, da socotesc să-mi încerc și eu norocul!

Mări, o rodea neastîmpărul, vrea să vadă și ea cu ochii ce văzuse soră-sa mai mare, că așa-îi inima femeiască, dornică să cunoască toate.

— Bine, fiica mea, du-te, îi răspunse împăratul, da mai bine ai sta acasă, că nu te iea nimeni la goană, și pe urmă ai văzut ce-a pățit soră-ta?

— Dacă m'oiu întoarce, ce-are să fie? Oiu zice c'am vrut să cunosc și eu cele împrejurimi!

— Din spre partea mea, ești slobodă să te duci, dar știu eu bine că în zădar te zdruncini.

Se găti și fata cea mijlocie; își luă cal tretin ales pe sprinceană din herghelia lui tătine-său, luă ceva părăluțe în chimir, și într'o diminecioară cînd începe ciocîrlia să se înnalte spre soare, pe aici ți-i drumul spre împărăția lui Verde-Împărat. Tatăl ei atîta aștepta s'o vadă pornită, că el făcu degrabă pe alt drum și tocmai cînd se gătia fata să treacă podul, numai iacă și balaurul se făcea colaci, colaci, și fluiera, măicuțița Domnului, nici cu ochii să-l vezi, nici cu urechile să-l auzi și să dai cu amîndouă mîinile să fugi și să scapi. Calul, dacă văzu primejdia, începu să sforăie, și fata n'ășteptă s'o poftescă cineva, că-l răsuci în loc, și întinde-o mîi frate înapoi; că, ce venise fuga fata cea mai mare, asta gîndia să scoată sufletul din cal, că-l crun-tase cu pîntenii, de picura sîngele diră în urma ei.

Împăratul făcu el ce făcu și ajunse înapoie acasă, iar, cum o văzu intrînd pe poartă, îi zise rizînd:

— Da așa de scurt ți-a fost drumul, voinica tatei; că mai bine îmi sfirșiai cei călțuni și nu pierdea vremea de florile cucului!

— Ia lasă-mă, tată, în plata Domnului, că n'oiu mai face eu ce-am făcut cit oiu trăi; că cine a face ca mine, ca mine să pătească! Eu liniștită acolo și în voie bună, trebuia să umblu pe coclauri, după cai morți, să le ieau pot-coavele și să-mi vir boala în oase, că, dacă nu s'a mai prinde lipitura de mine nici acum, apoi nu cred că s'a mai apropia vre-odată. Iacă așa și-o face singur omul, că, unde nu-î cap, vai de picioare!

Și împăratul, ca s'o mai iea cu vorba, zise:

— Ce-ai căutat ai găsit, draga tatei, că eu te-am sfătuit de bine; dacă n'ai vrut să m'ascuți, a cui e vina? Eheî, cînd ar face toate muștele miere, ce-ar mai fi atunci pe lume!

Așa păți și mijlocia ce-a fost pățit fiica cea mai mare, iar lucrurile ră-maseră baltă ca și mai înapoie; numai împăratul nu-și vedea capul de supă-rare. Fata cea mai mică avea și ea știință de năcazul tătine-său, și de aceia arare ori o vedea veselă, ci ședea pururea întristată și pe gînduri. Așa că se mută din loc în loc, doar va găsi odihnă, iar în sufletul ei o

muștra gândul, să facă și ea o încercare, să vadă, putea-se-va duce ori ba? Dar, dacă nu izbuteste, cu ce obraz s'a mai întoarce la casa părintească?

Într'o zi, așa supt sară, cînd se mai muiașe focul soarelui, se duse pe malul lacului din grădina împărătească și privia cum se jucau peștii în apă. Stînd așa pe țermul înflorit, vede o mreană ce venia în spre țerm și se ducea și iar venia, uitîndu-se cu jale la dînsa; că fata stătea acolo, și de amărăciune îi dăduse lacrimile. Cînd mai veni odată mreana, se opri aproape de țerm și grăi:

— Copiliță de împărat, nu te mai jeli apelor, că ele nu-ți ascultă păsul tău, ci numai își leagănă nepăsătoare valurile. Dar ascultă colea vorba mea: Eu sînt un pește năzdrăvan și vreau să te povățuiesc cum să faci ca să dovedești a te duce om de oaste la Împăratul-Verde: să ceri dela tatăl tău calul pe care a călărit în tinerețele sale, de asemenea șeaua și friul aceluia cal. Calul îi slab și pipernicit, dar, dacă-l vei hrăni cu otavă de jartec, s'ar face cum era în floarea vîrstei. Friul ruginit și șeaua sfarogită is aruncate în fundul podului. Tu le-î coborî și să le curăți cu mîna ta, să le faci ca nouă; pe urmă-î porni la drum și te-î duce unde voiești!

După ce zise acestea, mreana se făcu nevăzută în adîncul apei. Fata rămasese tare mirată de sfatul pe care i l-a dat peștele, dar se bucură de înțimplarea aceasta. Se sculă îmbărbătată de vorbele mreanei și se duse întins la împărat.

— Iată, am venit și eu să-mi cer voie, ca să mă duc om de oaste la Împăratul-Verde, și așa cred că voi izbuti, numai să-mi dai calul din tinerețele d-tale, de asemenea șeaua și friul!

Împăratul dacă auzi astfel de vorbă din gura unei copile, se uită lung la ea și zise posomorit:

— Ei, draga tatei, nu știu cine te-a pus la cale să-mi faci asemenea cerință, dar, dacă vouă vă arde de halcă și nebunii, unde aveți toate cele de-a gata și nu știți ce-î aceia nevoia, eu n'am vreme de șuguit. Cum crezi că s'a mai înturna vremea îndărăt?!

Ce-a fost s'a trecut, calul mieu o fi numai oale și ulcele, iar șeaua și friul cine știe pe unde or fi putrezind!

(Va urma.)

VIRGIL CARAIVAN.

CUGETĂRI

Invidia încearcă să distrugă, acolo unde-î e iertat să caute a întrece.

*

Nici-odată cineva nu e trădător fără pedeapsă față de principiul situației sale.

*

E o înțelepciune de cuvinte care scutește pe oameni de a gândi la înțelepciune.

L I N I Ş T E.

Trecut-aũ norii purtători de grijă
 Ce-aũ fulgerat în ceasuri de urgie;
 Şi azi, din Nistru pină 'n munţi răsună
 Din nou străvechi cîntări de bucurie.

Moldova 'ntreagă 'n purpură se 'mbracă,
 Slăvindu-şi pacea 'n şopot de izvoare,
 Căci din frunzişul codrilor se 'nchiagă
 Precuvîntări de rugă luminătoare.

Şi iată frunţi, din luncile 'nţesate
 Cu flori ce rid prin lacrimi de rouă,
 Că se ridică 'n zvonuri ca la nuntă,
 Croindu-şi drum sfinţit de-o viaţă nouă.

Nădejdi punind în braţele voinice
 Şi 'n crucea sfîntă 'n veci mintuitoare,
 Din munca lor îşi fac altar de luptă
 Ce va da roade lumii viitoare.

BCU Cluj Central University Library Cluj

Ca vestitori de slăvi şi biruinţă
 Staũ holdele cu pletele de aur,
 Desfăşurînd privirilor supt zare
 Strălucitor curatul lor tesaur.

În stoluri fete vin de la păşune,
 Glumind cu feţi ce li-aũ ieşit în cale,
 Că 'n preajma lor adastă călătorii,
 Mai contenindu-şi caii din zăbale.

Iar supt stăpîna soarelui văpaie,
 Ce din bielsug şi-ăsterne ocrotirea,
 În sihăstria dragostelor sfînte
 Lăcaş senin înnalţă fericirea.

Şi nici-o umbră 'n inimă nu pătrunde,
 Tihnite vremi acum se perindează;
 Doar la Suceava 'n visuri de mărire
 Neadormit un paloş privighează.

A. MINDRU.

TEATRUL ÎN PROVINCIE

Știm cu toții ce menire are teatrul. Acesta nu e atît un loc de petrecere cu orice preț, cît mai ales o instituție de cultură, o școală de moravuri. La poporul care a născocit această minunată imitare a vieții omenești, poetul se socotia de învățător al tinerimii. Oriunde s'a organizat un teatru serios, adevărul acesta s'a ținut în seamă.

La noi lucrurile merg altfel. După ce s'a întemeiat cu mari silințe, cu acea muncă conștientă de cheltuirea ei a generației trecute, un teatru românesc, noi, urmașii înnaintați ai acelor harnici întemeietori, nu ne silim măcar a face o alegere cum se cade între producțiile ce aruncăm pe scena acestui teatru. Și piese bune avem — slavă Domnului! Dacă repertoriul românesc nu e așa de bogat, literaturile străine ni oferă destule creațiuni frumoase, clasice. Dar trebuie s'o mai repetăm și în această privință? Noi de la străini luăm ceia ce e mai sensațional și mai trivial. Astfel, de multe ori se strecoară pe scena românească *localisari* netrebnice a tot ce e mai obscen în părțile Apusului civilizat. Artiștii noștri se unesc adesea cu cei cari fac acest prost serviciu culturii românești.

Provincia e o adevărată victimă a acestei ieftene mărfi internaționale. Acolo unde nu se află un teatru subvenționat de Stat, lucrul nu ne miră — de și ni pare tot așa de trist. Dar unde acest teatru există, ni se pare prea mare îndrăzneala cu care se aruncă sfidarea buneii cuvînți, prea vinovată neștiința măsurii ce trebuie să se păstreze din respect pentru publicul față de care sînt datorii, și pentru Statul a cărui răspundere e în parte legată de o instituție pe care o susține.

Se va zice însă că publicului îi plac aceste lucruri. Publicul teatrului nu-l formează parterul. Pe acesta trebuie să-l pregătești, iar pe aceia cari înțeleg de ce se duc la teatru, nu trebuie să-î jignești. Știm prea bine ce cultură are publicul orașelor noastre, ce viață intelectuală și artistică se desfășură în provincie, ni dăm seama cît de mult e de făcut pentru a se avea ceia ce trebuie să fie. Dar tocmai de aceia e de dorit să ieșim odată din făgașul învechitelor rele care ne mistuie, să ne mișcăm cu hotărîre statornică pentru mai bine.

La teatrul din Craiova, subvenționat de Stat, s'au dat și acum, la începutul nouăi stagiuni, și pentru a doua oară, două producții de acelea uricioase, urzite pe teme ușoare și necuviincioase, pipărate cu spirite de mahală, pline de echivocuri care ar face să roșească pe

orice om cu bun simț, dar pe care actorii știu să le pronunțe cu efect, iar galeria să le sublinieze cu aplause.

Comedia de la *Belle-Vue* se anunță și ea către sfârșitul lunii cu *Trupa Română Asociată de Comedie și Operetă*; compusă din artiști de *primul rang* (sic). Această celebră trupă va da trei reprezentații — tot localisări nenorocite — în frunte cu *Mița Tirbușon*, care a făcut deliciul societății bucureștene timp de mai multe luni.

Nu credeți că ați suprimat cea din urmă barieră ce despărția teatrul comic de café-concertele care înfloresc în toate orașele țerii? Și atunci pentru ce să înmulțim numărul acestor triste cuiburi de petrecere josnică?

* * *

Cînd vezi halul în care ne aflăm și astăzi, te uiți cu mîhnire în jurul tău și te întrebî unde e progresul? Cu cît sîntem mai departe de acele farse obscene și piese de senzație de acum douăzeci de ani, pe care marele Eminescu le numia așa de nemerit «drame de bulevard»? Ceia ce spunea el atunci cînd vorbea cu amărăciune despre acele farse «care nu apelează la inteligență sau la inimă, ci la simțiri mult mai josnice», o vedem și astăzi.

Cusurul, marele cusur care se arată și aci, e veșnica, nebiruita vrăjmașă a minții omenești — neștiința, lipsa de cultură. Teatrul nu trebuie dat — mai cu seamă în provincie — pe mîna oricui. Oamenii cari nu știu să deosebească între bun și rău, între ce se cuvine și ce nu, între artă și caricaturile ei, n'aū ce căuta într'o instituție al cărei bun mers numai pe aceasta se întemeiază.

Credem că e timpul să ne gîndim serios la acest lucru, cu atît mai mult, cu cît tineretul formează o parte însemnată a publicului din teatre.

Apoi, autoritatea în drept n'ar putea opri acele scandaloase reprezentații de operete, farse nesărate, caraghiozlicuri infame care fac obiectul de atracție al grădinilor, unde o nenorocită trupă de actori fără chemare își cîștigă hrana cu prețul a ceia ce e mai scump?

* * *

În legătură cu aceasta, o rugăminte Ministeriului de Instrucție Publică.

La spectacolele imorale de care vorbim, populația liceului e totdeauna bine represintată. Directorul școlii are în virtutea Regulamentului (art. 282) atribuția (ar trebui să se zică mai bine *datoria*) de a interzice elevilor *frecventarea unor anumite spectacole pe care le-ar socoti ră-*

tămătoare pentru morala sa și disciplina lor. Rugăm. pe d. Ministru al Școlilor să atragă atenția directorilor asupra acestei desprețuite îndatoriri, care nu e fără înruiure asupra culturii sufletești.

În această privință, un director de la Pitești luase obiceiul foarte laudabil de a nu îngădui nici-unui elev intrarea la teatru fără un bilet de învoire iscălit de dînsul. Credem că măsura e destul de bună și așa de ușoară aplicarea ei, încît putea fi primită ca normă generală.

V. BĂNESCU.

CRONICĂ.

Păr. vicariu Mangra, al Orăzii-Mari, întrebuințează visitațiile sale spre a descoperi manuscrise și a culege material pentru o istorie a bisericilor din vicariatul său. Astfel a găsit două cărți de miscelanee religioase, una din 1674, bihoreană, și alta, crișeană, din 1757. Aceasta din urmă are un interes de limbă mai slab, pe cînd cealaltă reproduce un text destul de vechiu, cu toate că numai cu greu l-am putea urca până în veacul al XVI-lea. Păr. Mangra tipărește, împreună cu o cercetare premergătoare, părțile din aceste două manuscrise care privesc sfințirea bisericilor. («Služba sfințirii bisericii»; Arad, 1905). Întimplător, se dau și alte știri folositoare. Astfel aflăm despre o tipăritură făcută la Rîmnicul-Vilcei de episcopul sîrb al Aradului, Sinesie. În *Studii și documente*, IV, pp. 88-9, se vorbește și de o alta: e de sigur interesant să se vadă că pe la 1760 Vlădicii sîrbești obișnuiau a se îndrepta către tiparnițele noastre. Cum vād după o notă ce am primit pe urmă, păr. Mangra s'a convins că în adevăr cel mai vechiu *Molitvenic* românesc e tradus din ungurește, — ba i-a găsit și originalul.

*

Un domn E. Einșlag ni trimete traducerea pe care a făcut-o după *Memoriile unui om de prisos* ale lui Turgheniev. Traducere după nemțește, după franțuzește? Româneasca e așa și-așa, ca pe la «Adevărul». Editor d. I. Th. Nițeanu din București, care a dat mai dăunăzi, spune coperta, și o culegere, cu dedicație, a «celor mai cunoscuți scriitori romîni a 1 leu 50 b. ex.».

*

Din amintirile ce s'aū păstrat despre zugravul Ursu Broina din veacul al XVIII-lea, apoi preot în satul Stoborului, din părțile Clujului, și mai ales dintr'o jalbă a lui către Împărăție ca să nu rămîie stricată mănăstioara pe care el o făcuse și o dărimaseră, din poruncă, distrugătorii monahismului în Ardeal, — a țesut o frumoasă povestire, în cel mai bun

graiu românesc, păr. protopop Elie Dăianu. Ținută întâiu ca o conferință la una din adunările poporane ale despărțămintului clujan al Asociației, ea apare astăzi, în biblioteca aceluï despărțămînt, și se poate căpăta pe prețul de 30 de filerî.

*

În condițiile obișnuite se înfățișează și anul acesta calendarul umoristic sibiian, al «Poznașului», alcătuit de d. Erm. Borcia. Sint și glume de actualitate în legătură cu serbările de la Sibiiu, schițe ale d-lor Ranetti și Rosetti-Max, o anecdotă de Speranția, și chiar o poesie din «Sămănătorul».

*

După marea alarmă pe care a sunat-o — cine ar crede? — în chiar *Analele Academiei Romîne* acel «savant» român care amintește măi mult pe cutare erou de roman închinat apărării tuturor cauzelor mari, d. Tanoviceanu, că Romîniî sint pe cale să ajungă un neam de criminali, și deci trebuie să tocim gîde care să li taie capetele, vine acum d. Gr. I. Dianu, fostul director al închisorilor, om cuminte și cu socoteală, care ni spune, în chip așezat și cu simț de răspundere, că ne-am speria în zădar, că de fapt criminalitatea scade, că ea vine măi mult din beție și din patimî și că nu e amestecată cu pofta de tîlhărie. Și măi adauge d. Dianu că nu gîdea, pe care-l cere d. Tanoviceanu (d-le Dianu, nu-l cere serios; așa vorbește și scrie d-lui!), ci dascălul de sat, ci preotul, ci binefăcătorul, aceia pot opri mîinile sfințite prin muncă de a se pîngări în sînge. Oricine va ceti «Criminalitatea și cauzele ei în România», a d-lui Dianu, va rămînea cu plăcerea că a primit lămuriri dela un om competent și blînd, care știe ce spune și ce vrea.

*

Cu o nuvelă de Slavicî, cu cea măi frumoasă (de și iarăși neașteptat isprăvită) din nuvelele d-lui Agîrbiceanu, cu poesiî de Zaharia Bîrsan, Maria Cunțan și I. Borcia și cu o notiță literară (despre Sandu-Aldea), a d-lui Sextil Pușcariu, n-l de 1-iu Novembre al *Luceafărului* e cel măi bun pe care l-a avut această revistă.

*

Profesorii bucureșteni G. G. Longinescu și G. Țițeica aū avut gîndul bun și folositor de a da publicului nostru și o cetire științifică la îndămina și pe înțelesul oricui. Pe terenul literar, facem de multă vreme aici același lucru. Salutăm deci cu toată dragostea revista-soră, *Natura*. — Revista iese în zece caiete pe an și costă numai cinci lei.

*

Și tipografia Melzer din Sibiiu dă un «Calendar al poporului». Partea literară e alcătuită din «Șanta» lui Gane și alte bucăți măi mici. Între ilustrații, o vedere a catedralei din Sibiiu — catedrală care, fiind greco-orientală, e foarte grecească și destul de orientală — și un chip al povestitorului poporan I. Pop Reteganul, răposat de curînd.

Mi s'a părut superior calendarul Krafft, care, pe lângă partea literară, culeasă cu destulă pricepere, cuprinde și o descripție ilustrată a serbărilor din Sibiiu.

*

În revista *Făt-Frumos*, d. A. C. Cuza urmează studiile sale amănunțite, obiective și senine asupra caracterului național ce trebuie să aibă (ceia ce nu înseamnă; trebuie să caute) arta.

*

Lucrarea d-rului S. Irimescu *Profloxia paludismului* (București, 1905; trasă aparte din revista d-rului Cantacuzino) se ocupă mai mult cu frigurile palustre în genere și dă prea puține știri cu privire la condițiile în care această boală se-arată la sătenii noștri de la «baltă».

*

D. S. Mehedinți întregeste lucrările sale de geografie pentru școlii, care sînt o adevărată bucurie și binefacere pentru copii, prin frumosul atlas pe care-l dă astăzi în editura librăriei Alcalay din București. El are la început și o prefață de toată limpezimea. — Atlasul e scos din rețeaua de meridiane și paralele care împeștritează și încurcă pe celelalte și el cruță micilor școlari furnicarul de nume ce se observă în acelea. Geografia, care era pentru noi un chin, va ajunge astfel să fie o plăcere pentru școlarii de astăzi. O idee nemerită și aceia de a păstra oricînd punctul de plecare cel mai firesc, un colț din țara noastră, o legătură cu dînsa, o alusie măcar. Acesta e un «învățămînt național», cuminte și cumpănit, care folosește mai mult decît tot concertul de zbierete «naționale» din epoca de cultură care s'a încheiat de curînd.

*

Revista istorică a Sașilor din Ardeal, «Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde», urmează în ultima-i fasciculă (XXXI, caietul 3), cu tipărirea corespondenței vestitului Brukenthal. Pe noi ne privesc locurile în care se vorbește de premiul plătit pentru prinderea lui Horea (p. 785), de moartea în cetatea Albeii-Iulii la 24-5 Ianuar 1785, noaptea, la 2 ceasuri, a Vlădicăii Maior (*ibid.*) și alte știri privitoare la răscoala țeranilor ardeleni, ai cărei aștori morali sînt numiți preoții noștri (p. 791). Pentru încercări de navigație pe Olt, p. 805. Se pomenește și bătaia din ordinul consulului rus din Iași a unui biet boier moldovean care trecea printre carele cu lemne ale zisului consul (p. 812). Pentru călătoria vestitului fiziolog Spallanzani prin Țara-Românească, p. 977.

*

Un cetitor scrie acestei reviste pentru a împărtăși sentimentele dueroase ce i-a produs conferința pe care poetul român Haralambie Leca a ținut-o la Giurgiu pentru a face pe Grecii și Bulgarii de acolo să știe că Românii sînt un neam ticălos și că, între ei, cei mai ticăloși sînt Românii din Ardeal. Cetitorul cere să se proteste împotriva acestui gen de luminare a poporului prin Ateneele de provincie. Ce protestare se poate

incăpea? Protestarea se desface pentru oricine din conferința însăși. Și apoi noi o cunoaștem. Bucureștenii au avut cinstea de a o asculta cei d'întăiu, la Ateneul d-lui Tocilescu.

*

De la Craiova ni vine o revistă nouă căreia i se zice *Nirvana*. De ce i se zice așa, nu putem ști. Ce rost are articolul de la început, nu putem pricepe. Să vedem mai departe, căci afară de ce am zis, nu mai este, în acest n-r d'întăiu, nimic. Redactorul acestei reviste a bătut și la ușa noastră, pe care n'am crezut că trebuie să i-o deschidem.

*

În n-1 din 13 Novembre al revistei «Albina» se dă, ca urmare la «Scri-sorile trimise de un prieten pribeag», una din cele mai zguduitoare pa-gini, vrednică în toate de un scriitor mare, pe care a așternut-o condeiu-lui Sadoveanu. Altfel, — revista tipărește orice se îndură unul și altul a-î trimete.

*

În foaia *Romînul de la Pind* din 14 Novembre, o critică inteligentă a împrejurărilor în care lucrează liceul românesc din Bitolia care face an de an marea ispravă de a crește numărul proletarilor intelectuali, vînă-tori de slujbe și politicieni, din București.

*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ciudate buletine de informație mai tipărește și «Revista Asociației în-țătorilor și învățătoarelor din România»! N-1 6 din 1905 dă supt iscălitura unuia dintre învățătorii din Smulți (Covurluiu) analiza celor mai ticăloase lucruri din cele mai mîrșave publicații ce apar în această țară a noastră. Acel învățător cutează să reproducă rînduri incalificabile și ca formă și ca fond, care numai într'o asemenea foaie a învățătorilor nu se cuvine să se întîmpine. Cîtă vreme oare se va întilni la noi o așa de neuzită lipsă de judecată?

N. IORGA.

BIBLIOGRAFIE

A apărut din *Amicul Tinărimii*, revista pentru copii din Tirgu-Jiū, no. 9 al anului III.

*

Al doilea volum din «Istoria Romînilor în chipuri și icoane» a apărut în editura Socec.

*

«Inscripțiile din bisericile Romăniei» de N. Iorga se vînd preoților și în-vățătorilor cu 2.50 în loc de 5, de tipografia «Minerva».